

44. møde

Fredag den 17. januar 1986 kl. 10.00

Dagsorden:

1) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 54:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en selvstændig og uafhængig børneombudsinstitution, decentrale rådgivningscentre og et forskningscenter for børn og unge.

Af Jytte Andersen (S) m.fl.

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 58:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsettelse af en ny færdselssikkerhedskommission.

Af Lenger (VS) m.fl.

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 59:

Forslag til folketingsbeslutning om prøvelsladelse, strafferammer m.v.

Af Hagen Hagensen (KF), Bjørn Elmquist (V), Birgith Mogensen (CD) og Inger Stilling Pedersen (KrF).

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 42:

Forslag til folketingsbeslutning om Christianas fremtid.

Af Lone Dybkjær (RV), Ebba Strange (SF) og Anne Grete Holmsgård (VS).

Den første sag på dagsordenen var:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en selvstændig og uafhængig børneombudsinstitution, decentrale rådgivningscentre og et forskningscenter for børn og unge.

Af Jytte Andersen (S) m.fl.

(Fremsat 28/11 85).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling**Justitsministeren (Ninn-Hansen):**

Det forslag, vi skal behandle nu, har ifølge bemærkningerne til formål at forbedre børns og unges livssituation og opvækstvilkår, og det er naturligvis et formål, som jeg kan gå ind for, og som jeg tror vi alle kan gå ind for.

Forslaget om at oprette en central børneombudsinstitution har vi jo drøftet for nylig. Det skete så sent som i november måned sidste år, og det skete på grundlag af forslag fra venstresocialisterne, og det forslag viderebehandles nu i retsudvalget.

Dengang gav jeg udtryk for ved førstebehandling, at jeg er skeptisk med hensyn til, om en sådan central institution er egnet til at forbedre børns vilkår. Jeg nævnte dengang, at det er de lokale myndigheder, der er bedst egnede til at varetage børnenes interesser.

De erfaringer, der på det seneste er opnået, synes jeg tyder på, at det er de nære ting i børnenes hverdag såsom skole og fritidsaktiviteter, der først og fremmest presser sig på, altså ikke forhold, der i særlig grad egner sig til løsning på centralt plan.

Oprettelsen af konkurrerende ombudsmandsinstitutioner på specielle områder kan også svække den autoritet, folketingets ombudsmand har og gerne skulle vedblive med at have.

Det foreslås endvidere i det nu fremsatte forslag, at der skal oprettes en række decentrale rådgivningscentre ved de eksisterende amtskommunale socialcentre. En væsentlig opgave for disse centre skal være at vejlede og rådgive domstole og statsamter i sager om forældremyndighed og samværsret.

Der kan i den forbindelse være grund til at pege på, at det i retsudvalget for godt en måned siden blev besluttet, at det skal overvejes, om den rådgivning, der netop er etableret ved statsamterne i forbindelse med de nye regler om fælles forældremyndighed, fra

1) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 54:

[Justitsministeren]

den 1. juni 1986 også skal kunne tilbydes familier, selv om de ikke har en verserende sag efter myndighedslovgivningen.

På den baggrund finder jeg, man bør afvente erfaringerne med den netop gennemførte ordning, før man iværksætter en ny rådgivningsfunktion i tilknytning til amtskommunerne. Man kan vel også rejse spørgsmålet, om der ved siden af de muligheder, bistandsloven allerede i dag indeholder, er behov for yderligere gennemførelse af særlig rådgivning til børnefamilier.

Med hensyn til forslaget om, at der oprettes et særligt forskningscenter for børn og unge, kan jeg oplyse, at tre af statens forskningsråd besluttede at styrke forskningen omkring mindre børns vilkår i perioden 1980-1985, det såkaldte småbørnsforskningsinitiativ. Efter forskningsrådenes opfattelse viser dette initiativ, at emneområdet er for snævert til at kunne bære et selvstændigt forskningscenter. Det var forskningsrådenes vurdering, at der fortsat bør ydes en særlig indsats for at stimulere småbørnsforskningen, men at dette bedst kan ske gennem udnyttelse af allerede eksisterende institutioner som f.eks. socialforskningsinstituttet, amtskommunernes og kommunernes forskningsinstitut og diverse institutter på Danmarks lærerhøjskole. Jeg finder, at den nødvendige koordinering af denne forskning må kunne finde sted, uden at det er nødvendigt at oprette et nyt og omkostningskrævende forskningscenter.

Jeg er enig med forslagsstillerne i, at det er vigtigt, at vi tager hensyn til de særlige problemer, der kan være for børn og unge i vort samfund. Der kan altid være grund til at overveje, hvorledes det bedst kan ske. Jeg er altså skeptisk over for de tanker, der er indeholdt i dette forslag, men jeg er meget villig til at drøfte disse spørgsmål nærmere med folketingets retsudvalg.

Helge Adam Møller (KF):

Jeg vil først knytte nogle få bemærkninger til de sidste to af de tre dele, forslaget indeholder.

Først angående forskningscenteret for børn og unge. Jeg mener, at problemet i dag ikke er, at der mangler forskning om børn og unge. Problemet er måske nok så meget at få samlet og koordineret forskningen. Derfor kan jeg henholde mig til det, justitsministe-

ren sluttede med. Et særligt forskningscenter føler jeg og det konservative folkeparti ikke der er behov for, men vi vil godt være med til i retsudvalget og andre steder at overveje, hvordan vi kan samle og videregive den viden, som i øjeblikket findes.

Vedrørende de decentrale børnerådgivningscentre, som foreslås oprettet ved de socialcentre, som befinder sig i de enkelte amter, finder jeg også, at man må afvente den rådgivning, som nu er etableret ved statsamtterne. De socialcentre, som eksisterer i øjeblikket, har mulighed for, hvis man udnytter bistandsloven – og det sker meget forskelligt i de forskellige amter – stort set at løse de opgaver, man peger på i forslaget.

Så vil jeg vende mig til hovedindholdet i forslaget, nemlig børneombudsinstitutionen. Umiddelbart vil jeg godt medgive, at intentionerne i forslaget er gode. Der står, at børneombudsmanden skal værne om barnets rettigheder, hun skal modtage klager fra børn og andre, hun skal vurdere børns vilkår og deres retsbeskyttelse i samfundet, og hun skal årligt analysere levevilkårene for børn og unge i samfundet.

Spørgsmålet er, om en børneombudsmand med 10, 15, 20 eller et andet antal medarbejdere placeret centralt, eksempelvis i København, og dette embedsapparat er bedst egnet til at varetage alle disse opgaver. De samme opgaver ligger en lang, lang række mennesker på sinde i dag. Vi diskuterede det under debatten for et par måneder siden. Der er vel ikke nogen af de ting, jeg har nævnt, og som er taget fra forslaget, som ikke forældre, lærere, idrætsledere, spejderledere, børnehavepædagoger og mange flere mennesker også finder det rimeligt og rigtigt at klare. Hvis man løst tæller dem sammen, er det 3 millioner af Danmarks befolkning, og så kan vi oven i dem lægge de ca. 5.000 folketingsmedlemmer og byrådsmedlemmer, som også daglig arbejder for at give børn og unge og alle andre i samfundet så gode levevilkår som muligt.

Jeg finder altså ikke, det er rigtigt og hensigtsmæssigt med en central børneombudsmand. Jeg synes, der er meget mere perspektiv i og bedre muligheder for at gøre det, som en enkelt kommune har gjort, nemlig fået en slags lokal ombudsmand – jeg er ked af udtrykket af de samme grunde, som har været fremme, men det er sådan set lige me-

[Helge Adam Møller]

get – en lokal instans, som kigger på, hvordan man i specielt den kommune kan forbedre børnenes vilkår. Jeg synes, det er meget nærmere børnene og vil være meget mere naturligt, at et barn i Skagen henvender sig i Skagen kommune fremfor på Christiansborg Slotsplads, eller hvor man nu ville placere en sådan børneombudsmand.

Jeg finder endvidere, at det, at børneombudsmanden skal udtale sig om lovforslag, som vedrører børns vilkår, vil blive en umulig opgave, uanset hvem man måtte vælge som børneombudsmand. Lad os tage adoptionsloven, folkeskoleloven, loven om fælles forældremyndighed. Vedrørende alle disse love har vi jo være splittet i folketinget, og alle har vel ud fra deres overbevisning og ud fra, hvad de mente gavtede børn og unge bedst, stemt ja eller nej eller undladt at stemme. Hvad skulle en børneombudsmand have svaret i en sådan sag? Det er jo en trossag. Det er ikke noget, man kan måle eller veje. Det er en umulig opgave.

Vi er kort sagt meget skeptiske over for en central institution og kan af den grund ikke støtte forslaget om en børneombudsmand. Vi vil dog godt være med til i retsudvalget at drøfte, om nogle af de problemer, som er specielle for børn og unge, kan løses på en bedre og mere hensigtsmæssig måde, end de bliver i øjeblikket.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Forslaget, som vi her beskæftiger os med, ligner for en del det forslag om en børneombudsmand, vi debatterede før jul, og som var fremsat af VS.

Vi mener fortsat i venstre, at børnenes forhold er et vitalt problem, der i høj grad bør være nærværende i den politiske debat. Beskyttelsen af kernefamilien ligger venstre meget på sinde, og børnenes forhold hører derfor hjemme i diskussionen om familiernes trivsel. Derfor finder vi ikke, at en fjern, central ombudsmand kan gavne familiens trivsel, selvstændighed eller frihed. Hvis der i en familie er sådanne problemer, er det uundgåeligt, at offentlige myndigheder skal indblandes, og vi finder, at de lokale myndigheder, der selvsagt er nærmere åstedet, er bedst til at bistå familierne.

Derfor finder vi i venstre, at den familierådgivning, der decentralt nu oprettes i for-

længelse af lov om fælles forældremyndighed, må kunne varetage de funktioner, som forslagsstillerne efterlyser med det forslag, vi her har til debat. Formålet må være, at der på stedet er hjælpere og støttere, når det er nødvendigt. Derimod vender vi os i venstre imod, at der blot oprettes nye myndigheder for myndighedernes egen skyld. Det ville være en utålelig indblanding i familiens indre forhold. Det drejer sig jo ikke om, at vi skal have mere formynderi og flere sagsbehandlere.

Vi er i venstre naturligvis enige i, at der også skal forskes i familiens forhold, men vi finder ikke, at det vil være specielt gavnligt eller særlig rationelt blot at poste penge i et nyt forskningscenter. Snarere ønsker vi en koordinering af den bestående forskning, således at der fokuseres på familiens forhold i fremtiden ud fra det grundsynspunkt, at det nu engang er inden for hjemmets beskyttede sfære børnene vokser op, og at det som udgangspunkt er forældrene, der har ansvaret for børnenes ve og vel.

Carsten Andersen (SF):

Under debatten i det norske storting om den norske lov om børneombud blev der sagt:

»Dersom vi lod samfundsplanlægningen tage udgangspunkt i, hvad slags samfund vi skaber for børnene, tror jeg for det første, vi ville få et samfund, som på mange måder var anderledes end det, vi har i dag, og for det andet et samfund, som var bedre ikke bare for børn, men for os alle. Et børnevenligt samfund er nemlig et godt samfund for alle.«

Det kan vi fra SF godt erklære os enige i, og vi kan også støtte tanken om en børneombudsinstitution, men – her har vi sandelig et stort men – der er vid forskel på det forslag, venstresocialisterne lagde frem for folketinget i december, og det forslag, vi behandler her i dag.

Socialdemokratiets forslag er bygget op om tre institutioner, en børneombudsinstitution, decentrale rådgivningsinstitutioner og et forskningscenter for børn og unge. I SF er vi betænkelige ved at have en ombudsinstitution for næsten enhver klageinstans. Folketinget har sin ombudsinstitution for den offentlige forvaltning. SF har foreslået en patientombudsinstitution, men det er på baggrund

[Carsten Andersen]

af, at den lægelige virksomhed har en dyb tradition for en uafhængig bedømmelsesinstans, der i øjeblikket foregår på den måde, at de bedømmer sig selv.

Vi støtter altså ikke en udvidelse af ombudsinstitutionernes klagevirksomhed, men vi ønsker gerne en ombudsinstitution, som kan fremme børns og unges levevilkår, og det skal være en uafhængig, visionær institution, og det mener vi ikke helt vil kunne opfyldes efter socialdemokratiets forslag.

Det er betænkeligt at oprette en institution, som overlapper de kommunale tilsynsråd. Hvordan vil det gå med det kommunale selvstyre, hvis der lige pludselig optræder en ny instans, som kan henstille til byråd og amtsråd at omgøre deres beslutninger? Og hvordan vil det gå med folketingets ukrænkelighed, hvis andre end folketingsmedlemmer kan fremsætte lovforslag i folketinget, som det er foreslået i bemærkningerne? Det er da vist på kanten af grundloven. Endelig opfatter vi det som en bureaukratisk procedure, at folketinget bør sende forslag, der vedrører børns og unges forhold, omkring børneombudsinstitutionen. Jeg kunne godt tænke mig at høre nogle eksempler på, hvilke forslag der absolut ikke skulle omkring børneombudsinstitutionen.

For at fuldende den venskabelige kritik finder vi det problematisk, at børneombudsinstitutionen skal kunne optræde som part i en retssag. Det sætter i alle tilfælde punktum for børneombudsinstitutionens uafhængighed.

Det er på disse områder, vi må tage afstand, og hvis de bliver pillet ud, står vi tilbage med den norske model, som også er VS' forslag.

Jeg kan ikke nære mig for at erindre socialdemokratiet om deres kommentarer om angreb på det kommunale selvstyre, da SF fremlagde sit forslag om ungdomsråd og ungdomsrådgivning. Dette forslag indeholder langt større indgreb i det kommunale selvstyre, men mere i retning af Den store Bastian.

Om de decentrale rådgivningscentre skal jeg blot konstatere, at de ikke indeholder noget nyt. Som der står i forslaget, er det blot at give de kommunale rådgivningscentre et andet navn. Rådgivningen om den dobbelte forældremyndighed er jo bragt på plads. SFs forslag om en opsøgende ungdomsrådgivningsvirksomhed vil i modsæt-

ning til socialdemokratiets forslag dække hele spektret med de unge og for så vidt også børn. Det er vores opfattelse, at der ikke skal være flere rådgivningsinstitutioner, men at de eksisterende skal fungere som en helhed og være udfarende. Det mangler, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at foreslå en samordning af socialdemokratiets og SFs forslag om rådgivning. Intentionerne er vi i alle tilfælde ikke uenige om.

At forskningen om børn skal intensiveres, er vi også enige om, men det behøver vi ikke at oprette et nyt forskningsinstitut for. I forbindelse med børneombudsinstitutionen må det kunne lade sig gøre at køre f.eks. børneinitiativet videre. Socialforskningsinstituttet kunne da også pålægges at udføre nutidsforskning på børne- og ungdomsområdet, eller man kunne opfordre de socialpædagogiske seminarier og de sociale højskoler til at gå i gang med forskning på dette område. Det behøver ikke at være så traditionelt alt sammen.

Vi har altså en del kritiske punkter vedrørende forslaget, men jeg vil gerne understrege, at vi fremsætter disse i tillid til, at vi kan samarbejde om at forbedre børns og unges vilkår, ikke kun i ord, men også i handling.

Aase Olesen (RV):

Socialdemokratiets forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en selvstændig og uafhængig børneombudsinstitution m.v. falder i tre dele, og jeg skal specielt beskæftige mig med den ene.

Den første del om børneombudsinstitutionen ligner til en vis grad det forslag, vi behandlede den 8. november 1985. Jeg skal henvise til de bemærkninger, jeg dér havde til spørgsmålet om en ombudsmandsinstitution som sådan. Det er folketingets forhandlinger 1985-86, sp. 1934 ff.

Jeg vil godt sige til forslagsstillerne, at med den åbenhed, justitsministeren her lagde for dagen med hensyn til at diskutere i retsudvalget, på hvilken måde man kan samle resultater og viden om disse ting, synes jeg sådan set, at den sag ligger udmærket i retsudvalget.

Det, jeg specielt vil kommentere, er forslaget om decentrale børnerådgivningscentre. Jeg er positiv over for forslaget, og jeg forstår, at forslagsstillerne ønsker det henvist til

[Aase Olesen]

socialudvalget, hvor jeg synes, det kan være meget relevant at få diskuteret, hvordan de eksisterende centre fungerer. De fungerer nogle steder ganske udmærket, andre steder glimrer de ved deres manglende tilstedeværelse.

Jeg er ikke enig, når SFs ordfører her siger, at rådgivningen om den fælles forældremyndighed nu er bragt på plads. Jeg ved ikke, hvilken viden SFs ordfører ligger inde med på det område, men det kan vi forhåbentlig få opklaret. Den er næppe kommet i gang endnu, og jeg synes, det er meget relevant at få diskuteret denne rådgivning om skilsmisser, om fælles forældremyndighed og også adskilt forældremyndighed. Vi må jo nok erkende, at den mægling, der finder sted i statsamtene i dag, i meget høj grad er, skal vi sige ikke-eksisterende. Det er i hvert fald det, mange mennesker oplever.

Når jeg synes, det er særdeles relevant at diskutere tingene i socialudvalget, er det, fordi vi skal se tingene i sammenhæng, og fordi vi med de nye bestemmelser om kontanthjælp forhåbentlig får flere ressourcer i socialforvaltningerne til rådgivning og vejledning. Det, som hele tiden har været bistandslovens egentlige mening, er, at man først og fremmest skulle rådgive og vejlede folk. Derfor er det rimeligt at se på, om man kan få flyttet nogle af de ressourcer over til det, der egentlig er meningen med socialt arbejde. Derfor synes jeg som sagt, det er udmærket at få det lagt over til socialudvalget.

Når forslagsstillerne hævder, at mange dårlige familieforhold skyldes manglende viden om børn, så må jeg sige, at det tror jeg egentlig ikke. Det er nok mere mangelen på anvendelse af viden. Jeg tror egentlig, de fleste mennesker i dag godt ved, hvad der er godt for børn. De ved godt, hvad der skal til, men familierne er af andre grunde stillet sådan, at de ikke er i stand til at benytte sig af den viden. Jeg tror, at opgavens karakter egentlig er det, man kan kalde pædagogisk omsorg, og det har ikke noget at gøre med at blande sig i folks privatliv. Jeg tror, der er et meget stort behov for at vejlede og rådgive familier som helhed.

Det tredje afsnit i beslutningsforslaget handler om oprettelse af et særskilt forskningscenter for børn og unge. Om det må jeg sige, at det er vi ikke tilhængere af. Helt principielt ser vi en fare for at sprede forsk-

ningen. Det er begrænset, hvad vi har af forskere, og der skal også et vist miljø til for at lave fornuftig forskning. Vi mener faktisk, at der vil være god mulighed for at lægge denne forskning, som man ønsker intensiveret, ind på eksisterende forskningsinstitutioner.

Dermed vil jeg altså anbefale anden del af forslaget til velvillig behandling i socialudvalget.

Birgith Mogensen (CD):

Det er ikke mange måneder siden, vi her i salen behandlede et lignende beslutningsforslag fra VS. I CD mener vi stadig væk ikke, det er nogen god idé at oprette en selvstændig og uafhængig børneombudsinstitution, hvad socialdemokratiet nu foreslår, og det er der mange grunde til.

Vi mener selvfølgelig, at man skal prøve at vurdere problemerne set under børnenes synsvinkel, men indsatsen for at bedre vilkårene skal efter vores opfattelse gøres meget tættere på børnenes hverdag, og det kan f.eks. ske gennem skole og socialforvaltning. Afstanden mellem børn i hverdagen og en børneombudsinstitution vil blive alt for stor til, at den kan overskues. Desuden er vi bange for, at selve begrebet ombudsinstitution let kan blive udvandet, hvis vi etablerer ombudsmænd for særgrupper.

I CD vil vi bestemt også være med til at hjælpe de børnefamilier, som har behov. Vi ved, at det for manges vedkommende er en trængt gruppe, men vi tror så afgjort ikke, at vejen til forbedringer går via en børneombudsinstitution. Faktisk har vi i dag en temmelig stor viden om børn, og den skal selvfølgelig udbygges, men – det vil jeg gerne understrege – det er absolut ikke entydigt, hvad der er til bedste for barnet.

Hvad angår decentrale rådgivningscentre, arbejdes der i retsudvalget med tanken om, at den rådgivning, der netop er etableret i amterne i forbindelse med de nye regler om fælles forældremyndighed, også skal tilbydes familier, der ikke har en verserende sag efter myndighedslovgivningen. Derfor synes jeg, som justitsministeren også er inde på, at vi skal afvente, hvilke erfaringer den nye rådgivning giver, inden vi starter nye rådgivningsfunktioner op i amterne.

Med hensyn til forslaget om et forskningscenter for børn og unge: hvorfor kan vi ikke

[Birgith Mogensen]

bruge de eksisterende institutioner for at få den forskning og dermed den viden, der er en forudsætning for fortsat udvikling?

CD må af disse grunde afvise dette beslutningsforslag.

Lenger (VS):

Det socialdemokratiske forslag er jo meget detaljeret, jeg synes også sine steder ikke umiddelbart gennemskueligt. Som det fremgår af den debat, vi havde for et par måneder siden om et forslag, VS havde fremsat, er VS faktisk tilhænger af en børneombudsinstitution, og vi er også meget positive over for den del af det socialdemokratiske forslag, som vedrører et forskningscenter for børn og unge.

Jeg vil først godt sige lidt om børneombudsinstitutionen. Af de opgaver, socialdemokratiet nævner, mangler vel egentlig kun muligheden – sammenlignet med VS-forslaget – for at hjælpe børn til selv at gå i gang med at løse nogle opgaver. Det er en ting, vi synes er meget vigtig at få med. Her tænker jeg på, at der er mange ting, børn godt selv kan, hvis de bare sættes i gang. Noget af det, vi betonede stærkt i forbindelse med vores forslag, er den situation, at børn måske ikke ved, hvor de skal starte, hvis der er noget, de vil, men derudover er der mange ting, de selv kan. Den del af børneombudsinstitutionens opgave er måske underforstået i det socialdemokratiske forslag. Jeg ved det ikke.

På den anden side har vi en indvending mod den meget detaljerede opgaveopremsning, socialdemokratiet har med. Jeg tænker bl.a. på, at man vil pålægge institutionen at udtale sig om udbygningsplaner. Det er en voldsom stor opgave. Det kan godt være, det er fornuftigt, at man gør det.

Jeg tror, den bedste måde at starte en ombudsinstitution på er at lave en kortfattet, enkel og gennemskuelig opgavebeskrivelse, så man bare kommer i gang og ikke tager alt for meget med i første omgang. Man skal lade det udvikle sig og se, hvilke andre ting det vil være naturligt at man bruger ombudsinstitutionen til, efterhånden som den kommer i gang og får en vis form for praksis, kommer i gang med nogle bestemte aktiviteter, i stedet for at tage det hele med fra starten i opgavebeskrivelsen. Det kan godt se lidt overlæst ud, og for vores vedkommen-

de er konklusionen nok, at opgavebeskrivelsen er lidt overlæst i forslaget.

I forbindelse med behandlingen af det forslag, VS fremsatte, var fru Aase Olesen inde på en idé, som jeg egentlig syntes var meget god. Hun talte om, at man kunne jo også lave noget, der var decentralt, med de samme opgaver. Det synes jeg egentlig var en tanke, som var værd at overveje, og det sagde jeg også ved den lejlighed. Det vil jeg godt spørge socialdemokratiet om.

Det er der en grund mere til at jeg vil spørge om, nemlig at som jeg læser forslaget, skal de foreslåede børnerådgivningscentre fungere som sekretariat for børneombudsinstitutionen. Er det ikke korrekt forstået, at børneombudsinstitutionen efter forslaget er en central instans, medens børnerådgivningscentrene er decentrale instanser? Det vil jeg godt have opklaret, og hvis det er korrekt forstået, så vil jeg gerne bede om en forklaring på det.

Hvis vi skal se på, om der er egentlige meningsforskelle mellem det forslag, der ligger her, og det forslag, VS fremsatte og fik førstebehandlet for nogen tid siden, så ligger der måske en meningsforskel i det forhold, at socialdemokratiet, så vidt jeg har forstået, har bedt om at få dette forslag sendt til behandling i socialudvalget, hvor vi bad om at få vores forslag sendt til behandling i retsudvalget. Det er ikke bare en formalitet. Jeg tror, at der bag det ligger, at vi opfatter børneombudsinstitutionen betydelig bredere, end socialdemokratiet gør, idet man i alt for høj grad, synes jeg, fokuserer på egentlige sociale opgaver. For os er børneombudsinstitutionen også et spørgsmål om børns retsgarantier, om den fysiske planlægning i samfundet, om fritid, om legepladser, om kulturelle aktiviteter og meget mere. Jeg ved ikke, om det er udtryk for en reel meningsforskel eller ej, men jeg synes i hvert fald ikke, at børneombudsinstitutionen med rette kan få en kasket på, som der står noget med »social« udenpå.

Hvorom alting er, så er VS fortsat tilhænger af en børneombudsinstitution. Vi vil også godt være med til at snakke forskningscenter for børn og unge, men der er jo nogle temmelig forskellige holdninger, også blandt de partier, der i givet fald skulle danne et flertal for en sådan institution.

Derfor vil jeg godt stille fru Aase Olesen et enkelt spørgsmål, for jeg synes egentlig,

[Lenger]

fru Aase Olesen var rimeligt positiv ved førstebehandlingen af VS' forslag i sin tid, i hvert tilfælde efter at jeg har læst hendes bemærkninger senere. Jeg vil godt spørge fru Aase Olesen, om der er noget at snakke om, om det radikale venstre under en eller anden form vil være med til at gennemføre en børneombudsinstitution. Jeg spørger, fordi fru Aase Olesen efter min mening havde nogle rimelige indvendinger, f.eks. i form af indvendingen om, at vi måske kunne overveje noget decentralt. Men er det indvendinger, som betyder, at det bare skal have en anden form end i de to forslag, vi har behandlet inden for de seneste måneder, eller betyder de indvendinger, at det radikale venstre faktisk ikke på noget tidspunkt eller under nogen omstændigheder vil være med til at lave et fælles initiativ eller en fælles konklusion omkring en børneombudsinstitution? Det synes jeg er et meget relevant spørgsmål, for hvis det radikale venstre ikke er principiel modstander af en børneombudsinstitution, tror jeg, der er muligheder for at samordne et eller andet i forbindelse med de udspil, der er kommet.

Pia Kjærsgaard (FP):

Dette nye, administrativt tunge forslag kan selvfølgelig kun komme fra ét sted, nemlig socialdemokratiet, der elsker at overgive alt og alle til en eller anden offentlig instans, fri for indflydelse fra forældrenes omsorg. Behandlersamfundets forkæmpere har slået til igen. Ja, det lyder som en billig roman, men det er desværre de sørgelige kendsgerninger. I bemærkningerne indleder forslagsstillerne med at skrive: »Børns og unges livssituation og opvækstvilkår er forandret meget, og vilkårene ændres med stadig stigende hast.«

Senere skriver man bl.a., at der er sket en væsentlig forringelse på det følelsesmæssige område. Det skal nok være rigtigt, for hvad er egentlig forhistorien? Vore børn presses i vuggestuer og børnehaver, og hvad der ellers kan opdrives af steder, hvor samfundsbetalt uddannede personer overtager moderens eller faderens varme omsorg og ømhed. Det er selvfølgelig utopi at tro, at fordi folk får en eller anden betaling for at passe andres børn, så er de fuldgældige erstatninger for, hvad en far eller en mor kan give et barn. Det er systemet – som der er nogle der siger – det er

galt med, og socialdemokratiet har sin store andel i, at den afsporing er sket.

Det er derfor fuldstændig forfejlet nu at ville bygge videre på pædagogsamfundet, så der nu skubbes et mellemlid af behandlere ind til at lappe på den pædagogiske fejltagelse, der opstod, da mødre blev jaget fra hjemmet for at indgå i socialdemokratiets teoretikersamfund.

Forslaget lægger op til et gigantapparat, der på alle tænkelige måder kan gribe ind, bare det har med børn at gøre. Man vil endda tillade børneombudsinstitutionen at udtale sig i forbindelse med et forslag, socialdemokratiet behandler i folketinget, så snart det har med børn at gøre. Er det ikke normalt, at alle, der har noget at sige, kan henvende sig til folketingets medlemmer? Eller har jeg misforstået noget? Rådgivningscentre og også et helt forskningscenter står på socialdemokratiets ønskeseddel. Det må koste enormt store beløb. Alt sammen, fordi socialdemokratiet ikke vil lade den enkelte familie selv bestemme, om man vil være hjemme og passe børn eller lade ansvaret ligge hos fremmede.

Bemandingen disse steder kan jeg forestille mig at socialdemokratiet vil foreslå sker med gode socialdemokrater, på samme måde som der på utallige andre steder tildeles ben til folkevalgte.

Mon jeg ikke tydeligt nok har fortalt, at fremskridtspartiet ikke kan støtte forslaget?

Vi så hellere, at der blev åbnet mulighed for, at mødre eller fædre kunne blive hos deres børn, mens de er små, og det kan jeg da meddele at vi faktisk arbejder på. Det har der jo været en del debat om i medierne, og så må vi jo se, hvad de borgerlige partier, der har udtalt sig positivt om dette forslag, vil sige, hvis det skulle komme til en behandling i folketingssalen. Det vil give den ønskede tryghed til barnet, og det vil spare samfundet en masse penge til pædagoguddannelser o.lign., der er medvirkende til, at børnenes følelsesmæssige situation er stærkt forringet.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Jeg vil gerne med det samme svare hr. Lenger, så der ikke skal være nogen tvivl om, hvad vi mener på dette område. Jeg for-

[Aase Olesen]

står, at hr. Lenger nu har fået læst, hvad jeg sagde sidst; vi var jo lidt i kommunikationsvanskeligheder forleden, da vi diskuterede VS' forslag.

Det radikale venstre er imod en central klageinstans, sådan som den var beskrevet i bemærkningerne til VS' egentlige forslag, hvor man nemlig forestillede sig, at børneombudsmanden skulle være én, man sådan kunne gå hen til og klage. Den tror vi simpelt hen ikke på vil fungere, og vi synes, den er noget utopisk, da den skulle gælde for hele landet. Så som central klageinstans for børn: nej.

Men hvis vi snakker om at udforme en eller anden central videnopsamling med en forpligtelse til at formidle denne viden, lægge den frem for offentligheden, noget af det, som også socialdemokratiets forslag her indebærer, så mener vi, at der kan være meget god grund til at diskutere det. Vi har nemlig noteret os – det sagde jeg også sidst – at den norske børneombudsmand i virkeligheden har haft held med at få rettet nogle ting. Jeg bad også om, at man undersøgte i retsudvalget, hvad det er, der har gjort, at det har fungeret godt.

Derfor er der jo en sammenhæng med det forslag, der stilles her om de decentrale rådgivningscentre, idet den viden, der samles op fra disse centre, jo netop kunne være det, vi er inde på her, altså at man på en eller anden måde får formuleret, at den samlede viden nyttiggøres og samles op. Deri er vi enige.

Men så kommer det sidste, og det nævnte jeg også. Vi har jo altså et ressourceproblem. Vi har jo ikke megen lyst til at være med til at vedtage en flot lov om dit og dat, der koster en masse penge, for så derefter, når vi skal til at finde pengene, at få at vide fra VS og SF, at vi er asociale. Det indebærer altså noget. Hvis vi skal gennemføre dette her – det vil jeg gerne sige til VS – så må man også være med til at vise, hvor pengene skal komme fra.

Jytte Andersen (S):

Jeg kan jo desværre ikke takke for et overvældende flertal for dette beslutningsforslag, og det beklager jeg, men jeg vil alligevel takke for de velvillige tilkendegivelser, der har været fra forskellige sider i salen, i virkelig-

heden lige fra SF og VS og endda til justitsministeren, hvor der dog var en vis velvilje på nogle områder.

Det, jeg synes er vigtigt for mig at få fastslået over for folketinget, er, at der jo er to ting, vi ikke ønsker.

Vi ønsker ikke en meget bureaukratisk ombudsinstitution, men vi ønsker alene at få skabt en mulighed for, at børn og forældre kan komme til orde i forhold til lovgivere og i forhold til planlæggere. Her er det naturligvis rigtigt, som justitsministeren siger, at børn og forældre har visse muligheder i forhold til de lokale myndigheder, men i forhold til den egentlige lovgivning, i forhold til den egentlige planlægning i dette samfund har børn og forældre ikke så mange muligheder, som vi synes de skulle have.

Børn har ikke stærke organisationer, der kan tale deres sag. Børn har ikke i dag, på tilsvarende måde som mænd og kvinder har, et ligestillingsråd, som bliver involveret i en høringsprocedure i forhold til vores lovgivning, og det er faktisk den funktion, vi gerne vil have. Det, vi i virkeligheden gerne vil, er, at spørgsmål om børn og børns tarv bliver ligestillet med f.eks. ligestillingsspørgsmål.

Som det også har været nævnt i debatten, kan det godt være, at der er en risiko for, at ombudsbegrebet bliver devalueret; det er der i hvert fald givet udtryk for en vis frygt for. Hertil vil jeg godt sige, at hvis det er navnet der generer – og det tror jeg også, hr. Lenger sagde i forbindelse med VS' forslag – så har vi ikke bidt os helt fast i det navn. Det handler om at få en opgavebeskrivelse ind i funktionen, få fundet ud af, hvordan den skal organiseres og opbygges, og hvis vi så til sidst også kan finde et navn til barnet, så tror jeg ikke, at det for os i hvert fald vil volde de allerstørste vanskeligheder.

Justitsministeren nævnte den nye ordning i forbindelse med den rådgivning, som bliver igangsat nu i forbindelse med fælles forældremyndighed, og det må jeg sige var nyt for mig, for når vi har sagt, at vi gerne vil have nogle decentrale rådgivningscentre, så var det netop, fordi vi også ville give de samme muligheder for rådgivning til børn og forældre, som ikke lige står i en akut situation. Det er nyt for mig, og derfor er der selvfølgelig nogle muligheder for at få kombineret forslaget med det, der bliver arbejdet med i

[Jytte Andersen]

retsudvalget i øjeblikket, og det er vi hvert fald åbne over for.

Forskningscentre talte justitsministeren også om og vendte sig imod vores forslag om et egentligt forskningscenter. Også her er det vigtigt for mig at få understreget, at vi ikke forestiller os noget stort og nyt bureaukratisk forskningscenter, men at vi alene har et ønske om at få videreført de intentioner, der lå i småbørnsinitiativet, hvis virksomhed er udløbet pr. 1. januar 1986. Her havde man en samlende og koordinerende funktion i forhold til – det nævner de selv i deres rapport – 300 småbørnsforskere. Dette arbejde har klart vist, at netop det, at der var nogen, der ligesom fik samlet forskerne, støttet dem, inspireret dem, betød, at der blev sat en række nyttige forskningsopgaver i gang.

I slutningen af det arbejde, som småbørnsinitiativet netop har tilendebragt, skriver man, at der faktisk er en lang række opgaver tilbage, som ikke naturligt ligger nogen andre steder. De punkter, der nævnes, og som socialdemokratiet synes er kolossalt vigtige at gå videre med, er spørgsmål som småbørns fysiske miljø, småbørn og medier, småbørns reaktion på arbejdsloshed og småbørn i nye familiemønstre. Det ved vi faktisk ikke ret meget om, og det er om nogle af disse forskningsopgaver, småbørnsinitiativet har sagt, at her nåede man altså ikke det, man gerne ville. Så der er opgaver nok at tage fat på.

Der forskes selvfølgelig rundt omkring på vores institutioner, men her er der jo tale om spredt viden, og spredt viden ved vi jo godt at vi ikke kan drage den samme nytte af, som når vi får samlet viden op, så den kan blive bibragt folketingset, bibragt offentligheden, bibragt vores kommunalbestyrelsesmedlemmer rundt omkring.

Vi har netop i forslaget anført, at kun på de områder, hvor der ikke bliver sat forskning i gang andre steder, skal forskningscenteret tage nye opgaver op.

Hvis man siger, som undervisningsministeren har sagt til mig i besvarelsen af et spørgsmål om, hvad der skulle ske, efter at småbørnsinitiativets virke ophørte, at der i undervisningsministeriet er nogle undersøgelser i gang af, hvordan man kan styrke småbørnsforskningen, få den placeret og forankret i et af de systemer, vi har, så synes jeg, vi er nået et stykke vej, for det er fuldstændig rigtigt, som fru Aase Olesen sagde, at det,

det handler om, er at få samlet, hvad vi ved på dette område.

Hr. Helge Adam Møller var meget skeptisk, men afsluttede dog med en vis åbenhed, og her synes jeg nok, at jeg vil sige også til fru Birthe Rønn Hornbech og andre, der har været inde på, at børneombudsinstitutionen nærmest skulle være en social bussemand – det ved jeg ikke om man må sige i folketingssprog – eller et socialt overankenævn, at det faktisk ikke er det, der er tale om. Der er tale om, at det er en instans, som ikke skal behandle klager, ikke skal gå ind i forhold til den enkelte families relationer mellem voksne og børn, men alene være den instans, som kan henvise til rette vedkommende og til rette forvaltningsinstans, men ikke selv tage klager op.

I Norge, hvor man som bekendt har en ombudsmand, er der alene tale om, at man henviser til rette myndigheder. Man peger måske på nogle ting – hvis der er overskredet nogle forvaltningsretlige regler – som ikke er i overensstemmelse med det, der er politisk dækning for, og sådan noget. I sådanne tilfælde kan man gå ind og påpege, at her er der altså noget, der ikke er behandlet godt nok. Men sociale spørgsmål er det faktisk ikke.

I sin sidste årsberetning har det norske ombud opdelt sine opgaver i syv punkter. De omhandler bl.a. børn i specielle livssituationer, institutioner og fængsler, og det er klart, at der er nogle socialpolitiske elementer i disse punkter. Men der er også tale om fritidssager, skolesager, kultur og forbrug, familiernes situation i det hele taget og børn i planlægningen, altså spørgsmålet om, hvordan den fysiske planlægning virker på børn. Hertil kommer så andre småsager, der bare bliver sendt over andre steder, som jeg nævnte før. Der er altså tale om, at det er et meget bredt spekter af samfundsudviklingen, som ombuddet skal have mulighed for at forholde sig til, og det skal så give udtryk for, hvordan den og den udvikling er set fra barnets side, og det er altså ikke nogen social instans.

Nu til det spørgsmål, som hr. Helge Adam Møller og også andre har været inde på, frygten for den store centrale instans. Vi ville lægge megen vægt på – og det er faktisk også formuleret i bemærkningerne – at få igangsat en proces, så børn kan komme til orde så tæt

[Jytte Andersen]

på, hvor de bor, som overhovedet muligt. Hvis man rundt omkring i kommunerne kun lave noget, der svarer til, hvad man har gjort i Ballerup kommune med en lokal ombudsmand, ville vi synes, det var helt fint. Men vi ville ikke synes, det var tilstrækkeligt, og her deler vandene sig nok i forhold til det radikale venstre og os. Vi ville ikke synes, det var helt tilstrækkeligt, for kommunale ombudsmænd/-kvinder ville jo ikke have nogen mulighed for at komme til orde, f.eks. over for os her i folketinget. Derfor synes vi, at et eller andet også koordinerende talerør på børnenes vegne ville være naturligt, men det kan også være et spørgsmål om at få åbnet kommunale institutioner.

Min tid er ved at løbe ud, kan jeg se, og jeg skal kun svare hr. Lenger på ét spørgsmål, men det var også om den centrale instans, og det har jeg egentlig svaret på, nemlig at der både er tale om en central instans og om at igangsætte en proces, hvor børn kan komme til orde, hvor de er.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 58:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en ny færdselssikkerhedskommission.

Af Lenger (VS) m.fl.

(Fremsat 3/12 85).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Under tingets drøftelser den 31. oktober sidste år af min redegørelse om det fremtidige færdselssikkerhedsarbejde tilkendegav jeg, at jeg havde til hensigt at reorganisere færdselssikkerhedskommissionen. Det er et tilsagn, jeg naturligvis står ved, og jeg har i den anledning haft forskellige overvejelser om kommissionens sammensætning og opgaver.

Det havde været min tanke at nedsætte den reorganiserede færdselssikkerhedskommission inden årsskiftet, men da venstresocialisternes beslutningsforslag fremkom, fandt jeg det rigtigt over for det parti, der havde fremsat forslaget, og over for folketinget at afvente de tilkendegivelser, der måtte komme under førstebehandlingen.

Men jeg skal gå direkte til sagen og redegøre for de overvejelser, jeg har haft vedrørende en ny færdselssikkerhedskommission.

For det første mener jeg, at kommissionen skal have repræsentanter for de politiske partier, der er repræsenteret her i tinget, men kommissionen bør også have repræsentanter for de kommunale organisationer, Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen. En væsentlig del af det færdselssikkerhedsmæssige arbejde sker i kommunal og amtskommunal regie, og jeg mener derfor, at det bør afspejles i sammensætningen af kommissionen.

Herudover må det være rigtigt, at de tre ministerier, der var inddraget i udvalgsarbejdet i forbindelse med den færdselssikkerhedspolitiske redegørelse, kommer med. Det vil altså sige, at miljøministeriet, ministeriet for offentlige arbejder og justitsministeriet bør have repræsentanter.

Der er tre organisationer, som i øjeblikket er medlemmer af færdselssikkerhedskommissionen. Det er Dansk Cyklist Forbund, Forenede Danske Motorejere og Dansk Kørelærer-Union. Jeg synes, at de repræsenterer noget i denne sammenhæng, der bør opretholdes ved et fortsat medlemskab af kommissionen. Der er fremkommet et ønske om, at Landsforeningen Danske Vognmænd også får en repræsentant i kommissionen, og det er, synes jeg, et velbegrundet ønske, der her er fremsat.

Jeg er enig med forslagsstillerne i, at politiets repræsentanter, rådet for trafiksforskerhedsforskning, Rådet for Større Færdselssikkerhed og Foreningen af Justitsministeriets